

АКАДЕМО

АКАДЕМИЯ ЗА ДЕМОКРАТИЧНИ ОБЩНОСТИ

**НЕМЕЦЪТ,
КОЙТО БУДЕ
ХОРЪТА**

**СБОРНИК С ВДЪХНОВЯВАЩИ ПРИМЕРИ
И ДЕМОКРАТИЧНИ ПОДХОДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ
В МАЛКИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА**

Сдружение „Деветашко плато“
2025 г.

Тази публикация е създадена в рамките на инициатива АКАДЕМО, финансирана от Европейския съюз и фондация „Институт Отворено общество – София“ (ИООС). Изразените възгледи и мнения са единствено на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА) или на ИООС. Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА, нито ИООС могат да бъдат държани отговорни за тях.

Населът, който буги хората

**СБОРНИК С ВДЪХНОВАВАЩИ ПРИМЕРИ
И ДЕМОКРАТИЧНИ ПОДХОДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ
В МАЛКИТЕ НАСЕЛЕНИ МЕСТА**

Автор

Наталия Господинова

Редактор

Ива Таралежкова

Предпечат

Ина Костова

© Сдружение „Деветашко плато“, 2025

СЪДЪРЖАНИЕ

4 | Сдружение „Деветашко плато“ – петелът, който буди села

10 | Бобораци се събужда за нов живот

13 | Читалище „Пробуда 1927“ – духовният мост в с. Говежда

17 | Будните наследници на село Еркеч

21 | Перничанка буди хората във великотърновското с. Леденик

25 | Марикостиново – пътека към извора

28 | Нов живот за читалище „Нов живот“ в с. Мусина

31 | Петелът, който буди хората в село Радуил

Сдружение „Деветашко плато“ – паметът, който буди селна

*История за вдъхновение и промяна,
за енергия и ентузиазъм*

За Деветашкото плато много е писано, много е говорено. И има защо. Но винаги може да се каже и още. Защото там се случват още и все по-хубави неща.

Тази история не е за географската местност Деветашко плато, а за едноименното сдружение, което обединява ентузиазирани и инициативни хора, променящи живота в малките населени места.

Това не е разказ за онова място на картата на България, където до преди 17-18 години имаше села като всички други – позабравени и обезлюдени.

Тази история е за вдъхновение и промяна, за енергия и ентузиазъм. И за много работа.

Деветте села на платото - Агато̀во, Брестово, Горско Сливово, Деветаци, Крамолин, Крушуна, Кърпина, Кърпачево и Тепава са села с късмет. Защото през 2007 година там се ражда идеята да се обединят в сдружение, за да чертаят заедно планове за популяризиране на района. След няколко месеца сдружението вече е факт, а неговите членове-учредители са 56.

Първи стъпки

В началото били разговорите с хората.

„От село на село и така узря идеята да се съберем“, спомня си Ива Таралежкова, председател на Управителния съвет на Сдружение „Деветашко плато“.

И се срещнали, за да обсъдят потенциала и ресурсите на всяко село, да очертаят проблемите и предизвикателствата, да мислят заедно за развитието на района.

„Два дни мечтахме заедно! Пресечните точки на мечтите ни събрахме в един общ план.“

Деветашкото плато да стане притегателно място, да развива туризъм. Тази почти фантастична тогава идея се оформила на събирането. Изглеждало не съвсем възможно, но защо пък не! Развитото някога земеделие в селата по платото вече не давало работа и хляб на много хора и трябвало да се търсят нови сфери за развитие. И започнали работа.

Първата точка от плана осъществили още на следващата година. Провел се общ фолклорен фестивал, нарекли го „Девет песни от извора“.

И като че ли от извора дошла и мощна енергия за нов живот

Стартирали и няколко малки междуселски проекти, които се надграждат и до днес.

И така поели съдбата в собствените си ръце. Възстановили пътеката между Крушуна и Кърпачево, направили уеб страница... Общините започнали да ги възприемат като свой партньор и да ги подкрепят.

А години по-късно, след много успехи и неуспехи, след много реализирани проекти, след редица проби-грешки, те започнали да предават опита си на други сходни организации в малки населени места.

„Нас нямаше кой да ни научи тогава, но сега вече можем да разкажем за пътя, който извървяхме, както и да спестим на другите нашите грешки.“

Петелът, който буди хората

„В един филм, направен за нас, един от нашите членове ентусиасти ни нарече „петелът, който буди хората“. И решихме да използваме тази метафора, за да описваме с нея всички онези хора и организации, които са двигателите на малките населени места.“

А когато някъде има такъв петел, хората започват да се будят от зяпалото очакване някой да свърши нещо за тях - държавата, общината, кметът, съседът...

„В големите градове има много подобни сдружения и неправителствени организации, но в малките населени места това е рядко и изключително необходимо, защото там проблемите са много.“

След всички свои години, сдружение „Деветашко плато“ е създадо модел за активизиране, ангажиране и приобщаване на хората, който вече

успешно се прилага и в други райони. И съвсем логично към опита и дейността на организацията да има все по-засилен интерес от цялата страна. И така се ражда инициативата АКАДЕМО.

Петелът има нужда от последователи

„От някой, който да го чуе и последва“, казва Ива.

АКАДЕМО е структурирана инициатива, която обединява сдружения от цялата страна. Чрез нея от „Деветашко плато“ предават опита си и помагат на други активни групи от хора да проодат. Преодоляват заедно скептицизма към гражданските организации. И показват на практика резултати.

„Искаме да покажем на хората, че има смисъл!“

Районът е жив

Днес сдружение „Деветашко плато“ има 140 членове и много постигнати мечти. Няколко млади семейства свиват гнездо и отглеждат своите рожби в селата.

Преди 18 години деветте села са разполагали само с една къща за гости, сега са почти 60.

Освен фолклорния фестивал, всяка година там се провежда и „Джаз под звездите на Деветашкото плато“, посещаван от хиляди любители на музиката.

Старата мелница в Кърпачево, отдадена под наем на сдружението от община Летница, живее нов живот, а в нея се обсъждат идеи за бъдещето. Именно там се провежда и АКАдемията за ДЕМОкратични Общности – АКАДЕМО.

Създадени са десетки малки обекти от туристическата инфраструктура... И още много други малки и големи постижения, благодарение на ядро от хора, които движат процесите. Благодарение и на доверието и подкрепата на трите общини – Летница, Ловеч и Севлиево.

Деветашкото плато се превръща в разпознаваема и търсена туристическа дестинация. И в търсен модел за взаимодействие между местни общности, общини и граждански организации.

А освен всичко останало, сдружението вече има и десетки партньори и последователи в цялата страна, които на свой ред будят своите села.

Запознайте се и с тях.

Някой ден ще се говори много и за техните места...

ПРИМЕРЪТ В ДЕВЕТАШКОТО ПЛАТО

Група активни хора, свързани с района, стартират инициатива за активизиране на девет села в Деветашкото плато, които да работят заедно за неговото оживяване и развитие. Обединяват местната общност в сдружение с над 140 членове, които участват заедно в дейности и събития за подобряване условията за живот и туризъм в селата. Сдружение „Деветашко плато“ си партнира успешно с трите общини – Летница, Ловеч и Севлиево, в чиито граници са деветте села, и заедно развиват региона като нова туристическа дестинация. В резултат, туристическият поток ежегодно се увеличава, нараства броят на местата за настаняване и за хранене, появяват се и други предприемачи, а в района се заселват нови семейства, включително и млади хора.

Бобораци се събужда за нов живот

**С помощта на фондация „Арт Инициативи“,
създадена с една цел –
да съживи селото за бъдещето**

В радомирското село Бобораци доскоро жителите са били едва 55, на възраст над 65 години. От известно време обаче там са се заселили няколко млади семейства, което вдъхва надежда за бъдещето. А една гражданска организация възражда духа на мястото с идеи и инициативи, като впряга енергията на хората в общи усилия за по-добро.

Петелът, който буди хората в Бобораци

Председател на УС на фондация „Арт Инициативи“ е Гергана Пенева. Разказва, че през 2010 година в Бобораци е проведен пленер по керамика, който така съживил мястото, докато там е имало творци, че съвсем логично дошла и идеята артистичните инициативи да продължат. Дошло и желанието да се възобнови църквата, читалището, селото.

И така, през 2016 година се основава фондацията, която с малки, но значими стъпки гради живота в селото.

Църквата

През 2021 година храмът в селото навършил 150 години и посрещнал юбилея си възстановен. Със собствени усилия и средства хората, свързани с Бобораци, довършили ремонта на покрива, реставрацията на стенописите, освежили района около църквата.

„Струва си да се види!“, казва не без гордост Гергана Пенева.

И разказва, че основата на църквата всъщност датира от по-древни времена. Времената на кръстоносните походи, когато на това място в Западна България преди векове вероятно са се заселили воители от испанското градче Боборас.

„Това е и една от теориите за произхода на името на нашето село, но има още много други, мога да ги разказвам с часове“.

Изоставеното допреди няколко години читалище вече събира хората

Благодарение на съвместната работа със сдружение „Деветашко плато“ по инициативата АКАДЕМО, в Бобораци вече се обсъждат идеи за бъдещето на селото.

А в изоставеното някога читалище, което вече е истинско средище на боборашкия дух, има ремонтирана и подредена зала, където хората се събират, за да дискутират какво още да направят, или просто да празнуват заедно. По препоръка на организацията, вече има подписан договор с община Радомир за безвъзмездното му ползване за 10 години.

На 11 май 2025 предстои честване на 100-годишнината от създаването на читалището.

Гергана Пенева е и председател на читалищното настоятелство. Разказва, че там дори вече има колекция от почти 3000 тома литература, дарени компютри и настолни игри.

„Имаме нужда от нови книги и мебели за книги, приемаме дарения. Много хора от селото обичат да четат и си вземат книги на библиотечен принцип.“

Намеренията

„Искаме да имаме място за външни инициативи, а сдружение „Деветашко плато“ ни помага да го постигнем“, казва Гергана. И добавя, че се работи за популяризиране на селото, за облагородяване с велоалеи и туристически пътеки.

Първата информационна табела с указания за забележителностите в района вече е изработена в рамките на инициативата АКАДЕМО.

А докато нещата се случват стъпка по стъпка, с усилията и енергията на всички съмишленици за Бобораци, животът там продължава на фона на красива природа и под звуците на специфичното за този край пеене, предавано от стари на млади.

ПРИМЕРЪТ В СЕЛО БЪБОРАЦИ

Гражданска организация – фондация „Арт инициативи“, събира общността около каузата за възстановяване на читалището. С подкрепата на община Радомир и активни жители на селото, читалището е факт, вече има предоставена сграда за ползване и информационна табела, а неговите членове планират арт – пленери и други събития и инициативи за оживяване на селото.

Читалище „Пробуда 1927“ – духовният мост в с. Говежда

*Четирите моста над река Огоста свързват двете
половини на селото, а петият е между
миналото и бъдещето*

„Там, гдето буки вековни бяха и липи миризливи цъфтяха, днес се нами-
ра, расте и хубавее малкото прогресивно село Говежда...“

Така започва ръкописът на Иван Глигов за историята на с. Говежда, на-
писана в началото на миналия век. История за създаване, оцеляване, съ-
граждане, герои и въстания, природа и обичаи.

Ръкописът от 288 страници и до днес се пази в библиотеката на местното читалище

Говежда е село в Северозападна България, община Георги Дамяново,
област Монтана. Намира се в долина на горното течение на река Огоста.
Четири са били мостовите, свързващи двете части на селото – два бето-
ни и два въжени. По време на голямото наводнение там през 2014 годи-
на, водната стихия разрушила двата въжени моста, но след това единият
бил успешно възстановен.

Към днешна дата в селото живеят около 300 души, предимно пенсионе-
ри. Но в последните години са се заселили и много млади хора, най-вече
след пандемията от Ковид, когато хората обърнаха взор назад към ко-
рените си.

Сред тях е и семейството на Марина Цъклева, която се завръща в селото,
откъдето са предците ѝ, след дълги години в чужбина.

Днес Марина е секретар и библиотекар в читалище „Пробуда 1927“ в се-
лото. Името му звучи особено актуално сега, когато Говежда се пробуж-
да за нов живот.

А самото читалище е едно от малцината селски читалища в България,
които никога не са прекъсвали своята будителска дейност, разказва

Марина. Един истински непресъхващ извор на духовност в с. Говежда, разположен от двете страни на пълноводната река Огоста. Читалището е в поддържана сграда, със салон за събирания и репетиции, библиотека, пенсионерски клуб... Към него действат две фолклорни групи – мъжка и женска, които се представят на множество фестивали. Има и самодейни състави, както и детска фолклорна група. Животът кипи в с. Говежда, а идеи за бъдещето не липсват.

Среща със съмишленици

„За първи път се натъкнах на сдружение „Деветашко плато“ във връзка с тяхната Селска бизнес академия. Беше ми много интересно и реших да участвам. Оказа се много полезно за мен. Научих как са създали сдружението, какви инициативи осъществяват в техните села и пожелах да се възползваме от техния опит“, споделя Марина Цъклева.

След няколко месеца сдружение „Деветашко плато“ вече стартират и инициативата АКАДЕМО.

А село Говежда се включва с ентузиазъм в него.

Дарителските инициативи са традиция в селото. Отделните махали събират средства за различни каузи от години.

„Това е познат модел в селото, но искаме да го превърнем в традиция. Това може да се случва последната събота на месец юли, когато е селският сбор, а тогава се събират и най-много хора.“

Последната кампания, вдъхновена и подкрепена от инициативата АКАДЕМО, е била за възстановяване на пространството около селската чешма

Студенка, наречена така, защото от нея тече винаги ледено студена и бистра вода.

На събора са събрани са 1450 лв., достатъчни, за да се оформи пространството.

Изградена е беседка, предстои да се разположат пейки, а със съдействието на сдружение „Деветашко плато“ и община Георги Дамяново говеждени ще имат чисто нов детски кът.

Хората от с. Говежда са вдъхновени за своето бъдеще.

А мястото, където живеят, е на свой ред вдъхновяващо

Доказателството е в думите на писателя Стоян Николов Торлака, който написва своя „Северозападен роман“ точно там – откъдето са родом дедите му:

„Има една и естествена, и психологическа граница в живота ми. Тя се казва Попов мост и се намира на три километра под Говежда. Когато го мина, усещам как се изпълвам със сили, жизнелюбие и щастие. Когато си тръгвам, частица от мен умира. Или поне остава там.“

Примерът в село Говежда

Група от местни активисти обединяват хората в селото за облагородяване на местността около селската чешма. Организирант благотворителна вечер и събират средства за каузата. Община Георги Дамяново предоставя необходимата административна подкрепа и благодарение на усилията на активните граждани и местната власт в селото вече е факт новата беседка и детски кът край чешма Студенка.

Будните наследници на село Еркеч

*Или как една самодейна група за автентичен
фолклор става двигател на оживяването
на едно позабравено село*

За село Еркеч започна да се чува все повече през последната година и това донякъде се дължи на една новосформирана група, които са се обединили, за да съживят мястото, където са родени дедите им. Тези хора са предимно млади или в разцвета на своята активност, доста от тях не живеят в селото, но се връщат с удоволствие, влагат сили, творчество и енергия, за да събудят за нов живот обичаите, фолклора, традициите и самото село като интересна и различна туристическа дестинация, близо до морето и българското черноморие. Наричат се Самодейна група за автентичен фолклор „Еркечко наследство“.

Официалното име на селото е Козичино, така е преименувано през 30-те години на миналия век, но местните все още наричат себе си еркечани или еркечлии, а потомците на някогашните жители ревностно пазят своите еркечки корени.

Всъщност, ако поговорите с някой от тях, ще забравите, че селото има друго име на картата на България. В главата ви ще остане само Еркеч – звънливо, кратко и запомнящо се. С ударение на второто „Е“.

Корените теглят към земята на прадедите

Един от двигателите на тези будни самодейци е самият кмет на селото Иван Атанасов. Млад, интелигентен и амбициозен човек, решил по собствено желание да остане на село и да развива местната общност.

Група „Еркечко наследство“ допреди няколко години е била „неосъзнато неформална“, по думите на Иван, но след проведената „Конференция на бъдещето“ със съдействието на сдружение „Деветашко плато“ в рамките на инициативата АКАДЕМО, нещата придобиват смисъл и осъзнатост.

„След като се сформирахме като група, започнахме да отбелязваме и пресъздаваме древните еркечки обичаи в село, като каним приятели и съмишленици от цялата страна да дойдат и да ги видят „на живо“. Да се докос-

нат до древността и до всичко еркечко. В същото време започнахме да получаваме много покани за участия на групата и така завляяха идеите за различни инициативи в Еркеч.“

Възстановяването е започнало, но има още много работа

Възстановената чешма извън селото е първата реална стъпка на местната общност, планирана по време на Конференцията на бъдещето. Затова тя е и гордостта на младата еркечка група извън фолклорните събития. Подкрепа е дошла от сдружение „Деветашко плато“ в рамките на инициативата АКАДЕМО, но е вложен и доброволен труд и финансиране от местни хора. Калмушката чешма в Еркеч, както е по-известна, е с богата история и е издигната в памет на Ирина и Станьо Станеви, чиито наследници също се включват по-късно в нейното възстановяване. Намира се в близост до входа на селото и е на тихо място, където всеки може да се полюбува на красивата природа.

„През Еркеч минава пътят „Ком – Емине“, известен туристически маршрут за планинарите. През последните години много хора минават по него, планинарството е в пик, но условията които предлага селото за такъв тип туризъм не са много добри. Искаме да създадем условия за тези хора, да могат да си починат добре, дори и да останат поне за ден. Имаме само един магазин, има само няколко места за отсядане, а през зимата дори са с ограничен режим, не са обозначени чешмите, няма табели за еко пътеките, а това е важно за развитието на селото“, споделя още младият кмет.

Магията на Еркеч ни очаква

Някъде там, на границата на Бургаска и Варненска област, има едно село, където от дълбините на древността извира мощна млада енергия. Завихрят се сили, от които се трансформират такива инициативи, които създават в днешно време самодейците от „Еркечко наследство“. Магията продължава и по-възрастните хора в селото клатят одобрително глава като казват:

„Еркеч ще го бъде, щом има пламък в тези сърца“.

ПРИМЕРЪТ В С. КОЗИЦИНО/ЕРКЕЧ

Активна група от хора с дейното участие на кмета на селото организират Конференция на бъдещето с помощта на сдружение „Деветашко плато“. Дискусията привлича множество граждани, които заедно генерират идеи и правят план за оживяване и развитие на Еркеч. За реализацията на някои от тях започват работа веднага. Това са: популяризиране на местния фолклор, обозначаване на чешмите, свързване на селото с маршрута Ком – Емине и други. Заражда се и идеята за създаване на нова гражданска организация, която да се заеме с изпълнението на идеите и поддържането на създадената общностна енергия. Община Поморие подкрепя инициативата.

Перничанка Буги хората във Великотърновското с. Леденик

**„Селото е част от душата ми,
затова се амбицирах да работя за хората тук“**

Село Леденик е само на три километра от гр. Велико Търново, но живее свой живот. Заради близостта до града и природните дадености там се заселват все повече и повече хора. Ремонтират се стари къщи, строят се нови, децата се увеличават. А младостта носи нова енергия в селото, както и идеи за развитие. Жителите там се увеличават и вече наброяват почти 1100 души. В Леденик от години живеят будни хора, а определени обстоятелства ги карат да се обединят. Така се ражда

„Сдружение за Европейско развитие на Леденик“

Негов основен двигател е Веселина Бастиянова, родом от Перник, но избрала за свой и на децата си дом живописното предбалканско село.

„Регистрирахме сдружението в края на 2022 г., а поводът беше, че се планира изграждането на голям соларен парк в нашето землище, като това щеше да унищожи природата ни – там има пасища, гори... И ние, разбира се, скочихме. Тогава свиках общоселско събрание, за да можем да реагираме срещу подобни намерения. И месец след това сдружението беше факт.“

В с. Леденик все още се борят срещу инвестицията в соларен парк, но паралелно с това започват да валят идеи за различни дейности.

Селото затъвало в незаконни сметища, а управата била пасивна за този проблем. Събрали се доброволци и започнали да ги чистят собствено ръчно. Започнали също така да косят на обществените места – плажовете край реката, стадиона. Започнали да се оформят кътчета за отдих, за пикник. Засадили дръвчета и декоративни храсти в центъра на селото и създали повече уют.

„Като част от душата ми е Леденик, затова се амбицирах да работя за селото и да направя, каквото мога за хората.“

Една от любимите нови инициативи на Веселина е създадената от сдружението детска общност. С още две учителки те събират децата и младежите за най-различни занимания и забавления. Ходят на екскурзии, на плаж, дават уроци, правят творчески ателиета и спортни инициативи, образователни и музикални програми.

А от миналото лято започнали и леденишко детско шоу „Като две капки вода“.

„Децата си накупиха перуки и сценични костюми, пеят, имитират най-различни звезди. Страшно забавление е!“

В консолидираната детска общност са интегрирани всички етноси. Сдружението организира и благотворителни базари, на които се продават най-различни артикули, направени от децата, както и от по-възрастните хора в селото.

С парите от базарите вече е оборудван детският клуб, предстои да бъде

облагородено и футболното игрище.

А след толкова дейности и инициативи логично идва поканата от сдружение „Деветашко плато“ леденишкото сдружение да се присъедини като партньор в **АКАДЕМО**.

„Аз много се зарадвах на тази възможност, защото още от началото казвах на хората, че трябва да търсим подкрепа отвън. Ние сме буквално една шепа хора и ни трябва съмишленици – да черпим опит, да ни подкрепят. И ето, че то се случва спонтанно! Като си пожелаеш нещо много силно, то се случва!“, споделя Веселина.

Срещата с „Деветашкото плато“ за обсъждане на идеи за развитие била вдъхновение за цялото село.

„Всички живнаха, даже светнаха! Ей, хора, чудеса можем да направим тук!“

И в резултат в селото се появила чудна беседка, на която всички се радват. Случила се е със съвместните усилия на сдружение „За Леденик“ в рамките на инициативата АКАДЕМО. И с финансовата помощ на бизнесмени от селото, които дарили дървен материал за новата придобивка.

В Леденик вече действа и спортен център на открито, там има фитнес уреди, тенис на маса...

Пред сдружение „Европейско развитие за Леденик“ сега стои сериозна и трудна задача, поставена от самите тях по време на дискусиата Световно Кафене, организирана с партньорите от Деветашкото плато.

Да се развие района за туристическа дейност,

защото наоколо има уникални обекти, които трябва да се поддържат и популяризират.

Църквата в селото е една от трите в цяла България, изографисани от Захари Зограф.

Там е и Кулата на Шемши бей – най-високата сграда на Балканския полуостров, направена от камък. Сега кулата е превърната в етнографски музей, който обаче не може да бъде разгледан, защото няма ток. И това трябва да бъде поправено скоро.

В землището на селото има и древни тракийски светилища, които биха могли да привличат любопитни туристически погледи. Точно тях сдружението иска да спаси от соларния парк.

„Пернишки винкел не се чуни!“, казва за себе си Веселина Бастиянова, за която Леденик е не просто красиво място за живеене, но и кауза. Нищо, че е от Перник.

Тя се надява на повече съдействие от местната власт. „Ако работехме заедно повече, нещата щяха да се случват много по-добре и по-бързо.“

В Леденик има още много работа. Трябва да се облагороди плажът на Янтра, хората искат да направят къмпинг там, а старата воденица да стане музей...

И всичко ще се случи, защото петелът вече е събудил хората в селото.

ПРИМЕРЪТ В СЕЛО ЛЕДЕНИК

След участие в дискусия в Деветашкото плато, „Сдружение за Европейско развитие на Леденик“, местна гражданска организация, събира активни членове на общността в селото, за да обсъди пътища и идеи за развитието му. Прилага се моделът „Световно кафене“, който успява да провокира множество предложения от участниците. Със съдействието на доброволци и местни дарители, сдружението успява да изгради беседка и място за отдих в центъра. Очаква се и съдействието на община Велико Търново за реализацията на по-дългосрочна и амбициозна идея, а именно, превръщането на Леденик като място за отдих и туризъм.

Марикостиново – пътека към извора

**Сдружение „Бъдеще за Марикостиново“
е създадено от ентусиасти с цел още по-добър живот**

Легендата за Марикостиново разказва, че преди векове красивата девойка Мария била преследвана от потеря, защото турчин я искал за жена. Заловили я, но тя не се дала, затова я убили и разпилели тялото ѝ край река Струма. Там, където нейните близки намерили костите ѝ, основали село и го нарекли Марикостиново.

Днес в китното Петричко село живеят около 1200 души, пълно е с млади хора и деца, които дори учат в местното училище. В Марикостиново има и поминък - индустриална зона, където много от местните работят.

Селото е и известен балнеоложки център

Близко до него има лековити горещи минерални извори, а покрай тях са се образували кални бани, в които успешно се лекуват редица заболявания. Минералната вода извира при температура 63 градуса.

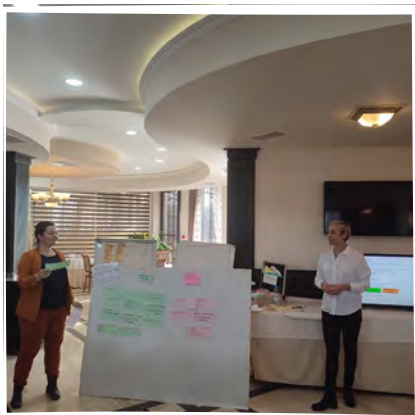
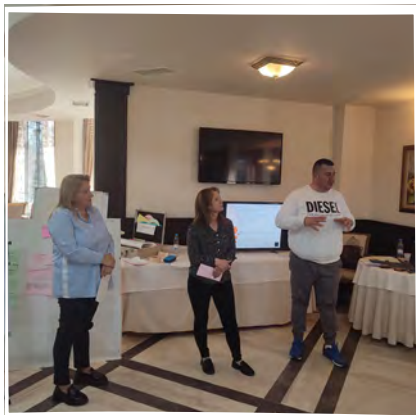
Много хора посещават Марикостиново, но има още много какво да се направи за развитието на туризма. Това е и желанието на Гергана Тодорова, кмет на селото вече трети мандат. Защото марикостенлии заслужават още по-добри условия за живот.

През 2016 година Гергана Тодорова основава

Сдружение „Бъдеще за Марикостиново“ заедно с предприемачи и млади ентусиазириани хора

„Събираме се на доброволни начала, правим различни полезни за селото инициативи, създаваме забавления за децата, учим ги на безопасност на движението и опазване на природата ни.“

А от 2018 година датира сътрудничеството със Сружение „Деветашко плато“.

И така Марикостиново става партньор в проекта АКАДЕМО

С помощта на партньорите там се провежда Конференция за бъдещето, където се събират будни хора от много български села, за да разменят идеи, да черпят опит едни от други, както и да развиват общи проекти.

„Беше чудесно събитие! Събрахме се почти 40 души, разделихме се на групи по приоритети и така се родиха много добри идеи от всички тези инициативни хора“, разказва Гергана.

Точно тогава е взето решение да се изгради

пешеходна алея от селото до минералните бани.

Работата започва, отсечката се чисти и облагородява, ще става и за разходки, и за спорт. Планирано е изграждането на места за отдих.

Цел на сдружението и кметството е да се направи и екопътека до Рупите, където е гробът на баба Ванга, както и до местността „Хераклея Синтика“.

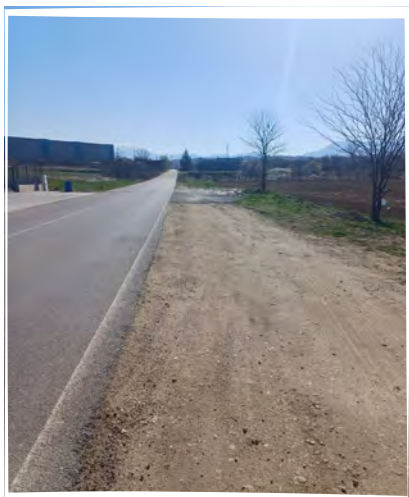
Междувременно сградата на читалището е напълно обновена, а в селския парк са обособени чудни детски кътове.

Местната общност вижда Марикостиново като европейско село, привличащо туристи и гости с чудесни условия за планински, терапевтичен и спа – туризъм. От сдружението искат и по-добри условия за живот на местните

хора – младежи, семейства с деца, възрастни. Близостта с важни културни, религиозни и исторически обекти, както и производството на вино от местни сортове също представляват потенциал за развитие на селото и района.

„За нашия край казват, че сме друга България. Зимата е топло, климатът ни е много приятен“, обяснява Тодорова. Все предпоставки за развитие на туризма в района.

А освен всичко останало, в Марикостиново се гордеят, че са най-футболното село в страната. Оттук е Димитър Бербатов, а местният футболен клуб „Струма“ е дал редица футболни надежди както на България, така и на света.

Примерът в село Марикостиново

Сдружение „Бъдеще за Марикостиново“ избира да приложи модела „Конференция на бъдещето“, представен от колегите им от Деветашкото плато. Конференцията събира активни хора от селото и околните села; набелязани са множество идеи за развитие и популяризиране на региона и използване на природните и културно-исторически ресурси. Като приоритетен проект участниците набелязват изграждането на пешеходна алея от Марикостиново до минералните бани и с подкрепата на кметството, община Петрич и местни доброволци вече е факт почистеното и маркирано трасе.

Нов живот за Читалище „Нов живот“ в с. Мусина

*В нова сграда, но със същото име,
духовното средище вече е възродено*

Мусина е революционно село. Такава е историята му, такива са и наследниците на някогашните войводи и четници.

Намира се в Северна България, на територията на община Павликени. Създадено е в смутни времена - непосредствено преди падането на България под османска власт. Една от легендите разказва, че е кръстено на Мусьо войвода, защитник на Калето и на манастира в местността „Водичата“, в който е живяла майката на цар Иван Шишман.

Много мусичани са били в четите на Поп Харитон и Бачо Киро, тук често е нощувал Васил Левски. През 1790 г. в селото е открито първото килийно училище, в което години по-късно са преподавали Бачо Киро и Димитър Георгиев – Беляковец.

Историята на Читалище „Нов Живот“

През 1870 година именно Беляковец, учител и революционер, е основал читалището в с. Мусина. А друг именит български революционер – Матей Преображенски Миткалото – става негов кръстник. Кръщава го „Нов живот“. Знаменито име на духовно средище! Читалището е имало много активна дейност - там са печатали вестник, дори театър е имало.

Но идват още смутни времена. По време на социализма селото опустява, напускат много хора, а читалището замира. И така се стига до неговото закриване в началото на 90-те години, веднага след промените.

„Нашето село бе единственото в община Павликени, което остана без читалище“, разказва дългогодишният кмет на селото Христо Иванов. И добавя, че училището също е било затворено, още през 60-те години на миналия век, а сградата вече е продадена.

„За добро е!“, уверява кметът. Сградата поне се поддържа.

Днес в Мусина живеят около 130 души, но вече и тук се заселват млади хора. А през почивните дни мястото съвсем живва, защото идват още и още...

А дългогодишна мечта на кмета е читалището отново да го има.

„Заради славното му минало!“, казва не без гордост кметът, който събужда идеята за Нов Живот на читалището.

А мечтите се сбъдват, когато силно желаеш. И когато имаш и пример наблизо.

Мусина е близо до селата от Деветашкото плато. А Христо Иванов е чест гост там.

Почти всяка година посещава фестивала „Джаз под звездите на Деветашкото плато“ и вижда как се развиват селата от района. И решава да се включи в инициативата АКАДЕМО, организирана от сдружение „Деветашко плато“.

„Обменът на опит и идеи беше много ползотворен. Видях, че има как да се случат нещата.“

Следва дълъг процес, общината придобива сградите на бившето ТКЗС, вече фалирало. И мусичани решават да възродят читалището там, защото са наясно, че няма как да има земеделска кооперация там.

„Читалището всъщност е един вид кооперация от хора, които се обединяват, за да работят в духовната сфера.“

Читалище „Нов живот 2025“ вече е факт.

С помощта на сдружение „Деветашко плато“, на кметството и на местната общност, читалищното настоятелство вече е факт, а читалището се събужда за нов живот.

Тепърва предстои да се случват събития и да се раждат идеи.

„Колкото повече хора мислят, толкова по-голям е шансът да се роди нещо добро.“

Точно както в революционните времена на Априлското въстание, в което мусичани имат своето славно участие.

ПРИМЕРЪТ В СЕЛО МУСИНА

По инициатива на активни граждани начело с кмета на селото, е стартиран процес на обединяване на общността около идеята да се възстанови читалището като двигател на местното развитие. В резултат на мотивацията и доброто взаимодействие между кметството и местни активисти, това вече е реалност, а с подкрепата на община Павликени читалището се сдобива със сграда. Амбициите на местната общност са, по примера на селата в Деветашкото плато, да привлекат и съседни села и да работят за развитието на района като туристическа дестинация.

Неменът, който буги хората в село Радуил

Или как предприемач и кмет се обединяват, за да сплотят общността с цел развитие на региона

Легендата разказва как преди много векове двама братя и една сестра тръгнали от земите край река Волга да търсят нов живот. Радуил, Гуцо и Марица се озовали в Рила, в чуден район край голяма река. Радуил бил най-големият, построил си къща от едната страна и така поставил началото на селото, за което става дума. По средата сложили Марица, на нея кръстили и село, и реката. От другата страна Гуцо основал днешното село Гуцал.

Неведоми са пътищата, но не случайни

Така и в днешно време един български предприемач стъпил случайно в с. Радуил. Славчо Вукадинов произвежда дизайнерски модулни къщи, харесва мястото и решава, че селото е подходящо за неговия проект.

„Аз съм занаятчия, вдъхновен съм от хората, които започват от нулата“, казва Вукадинов.

И започва да строи. А после му идва и идеята за друг инженерингов проект – социален експеримент. В селото да се направи сдружение, което да обогатява духовния живот на общността и да развива културен туризъм.

„Господ ми изпрати Христо“, казва Вукадинов за кмета на Радуил Христо Иванов, чийто баща също е бил кмет на селото.

Заради подобна щастлива случайност предприемачът попада и на Ива Тараложкова от сдружение „Деветашко плато“, среща я с кмета Христо Иванов и така започва сътрудничеството.

Кметът на Радуил става един от участниците в Селската бизнес академия, организирана от „Деветашкото плато“, където се раждат идеи и се изняват инициативи за бъдещето.

Радуил днес

В самоковското село Радуил живеят почти 1000 души. Близостта до Боровец го прави особено атрактивно както за живеене, така и за туризъм. А в селото има и традиции, и читалище. Сградата му е приютила самодейни състави за народни песни, стари градски песни, изложби. Разполага с голям модерен театрален салон с 350 седящи места, в който се провежда Международният фолклорен фестивал Боб-фест, посветен на прочутия Радуилски фасул.

Началото на Боб-феста е 2003 г., а идеята е на читалищния деец Георги Божилов. Първоначалната идея е фестивалът да е хумористичен, но впоследствие той става фолклорен, а вече е и международен. Провежда се първата събота на септември и вече има 21 издания.

Помощта на АКАДЕМО за създаването на „Маришки извор“

За да развият още дейности обаче, местните решават, че се нуждаят от сдружение, с което да кандидатстват по проекти и в което да се раждат идеи.

И то вече е факт. Нарича се „Маришки извор“ и е основано със съдействието на инициативата АКАДЕМО в края на 2024 година.

„Кръстиме го така по подобие на „Деветашко плато“, което обединява девет села. Засега нашето сдружение е само в Радуил, но идеята ни е да обедини селата по течението на река Марица“, споделя кметът на селото Христо Иванов.

Първа цел на новото сдружение е възраждане на българските традиции. Вече е направен първият коледен базар, създадени са и две коледарски групи – нещо, което никога не е правено в селото. А в организацията се включили много хора. От читалището пък закупили ямурлуците и калпациите.

„Хората се радваха много, защото коледният дух се усети по особен начин“, разказва кметът.

Сдружението тепърва ще се развива. Предприемачът Вукадинов не крие, че му се иска повече хора да се включат в него, тъй като все още са малко. *„Аз съм идеалист и искам общността да е по-резултатна“*, казва той.

Желанието му е мястото да стане притегателно за хора, които не са дошли само за фолклор, а и за културен туризъм.

А в местността има какво да се види, уверява кметът:

„Наричат ни Малката света гора. Имаме 13 параклиса, две черкви, както и манастир. Хората тук са много набожни и вярващи.“

А ето какво пише Иван Вазов за с. Радуил в един своите пътеписи:

„Аз никъде в България не съм виждал село в по-омайна местност в по-разкошна уединеност при приоблачни висини сред горските обятия.“

примерът в село Радуил

След запознаване с опита на сдружение „Деветашко плато“, местен предприемач и кметът на селото предприемат стъпки за създаване на общност, която да работи за развитието на селото. В резултат на проведена дискусия във формат „Световно кафене“, активни граждани от Радуил набелязват план за развитието и популяризирането на селото. Една от първите стъпки е създаването на сдружение „Маришки извор“, което се заема с изпълнението на този план и продължава работата за активизиране на местните хора за по-доброто бъдеще на селото и региона.

ДРОПОРЪКУ

До
г-н Кирил Стоев,
Кмет на община Радомир

08.01.2024 г.

До
г-н Светослав Кирилов,
Председател на Общинския съвет,
гр. Радомир

ЗАЯВЛЕНИЕ

От Гергана Соколова Пенева,
Председател на Настоятелството на НЧиталище „Самообразование-1925“,
с. Бобораци, общ. Радомир, обл. Перник,

Относно: Възстановяване собствеността на сградата на читалището в с. Бобораци

Уважаеми г-н Стоев,
Уважаеми г-н Кирилов,

Бихме желали да се възстанови собствеността на сградата на читалището в с. Бобораци, която е строена със средства и доброволен труд от жителите на с. Бобораци. Вследствие, че не са запазени никакви документи в подкрепа на заявеното, разполагаме все още със свидетели, които биха заявили това пред когото е необходимо. В държавния архив в Перник също не се намериха такива документи.

Сградата е построена през 1974 - 1976 г., като активната читалищната дейност е започнала 20-те години на XX век и е продължила до началото на 90-те години . През 1998 г. Пернишкият окръжен съд е вписал в регистъра за юридическите лица читалище „Самообразование“, ф.д. 2/ 1998, в том V- 4, стр.134, парт. N 197, чиято дейност е продължила само няколко месеца, но винаги се е помещавала в тази сграда, откакто е построена.

През м. октомври 2022 г. пререгистрирахме читалището и това обстоятелство беше вписано в Агенцията по вписванията с новоизбраните Настоятелство, Контролна комисия и секретар.

Започнахме с малки дейности, за които бяхме събрали средства от членски внос и от благотворителната кампания „В Бобораци на мегдана - 2022“.

Инициативата „В Бобораци на мегдана“ се роди спонтанно през 2021 г., когато не достигаха средства за довършване на започнатите ремонт и реставрация на храма в селото. Голяма група хора от селото, начело с кмета Кирил Христов и членовете на Църковното Настоятелство, доброволчески и напълно безвъзмездно организирахме традиционния събор на селото като благотворителен. Беше голяма и дълга кампания – с DMS, ваучери, голям концерт с безвъзмездно участие или символични хонорари на участниците, кутии за дарения. Със събраните средства ремонтът и реставрацията вече са факт. На 22 октомври, с благословението на Негово Светейшество Софийския митрополит и Български патриарх Неофит беше почетен храмовият празник на църквата - деня на св. Петка, 160 години от построяването на храма. Извършено бе и осветяване след обновление и реставрацията на святото място. Светата Литургия бе

Съфинансирано от
Европейския съюз

АКАДЕМО
АКАДЕМИЯ ЗА ДЕМОКРАТИЧНИ ОБЩНОСТИ

оглавена от Негово Преосвещенство Белоградчишкия епископ Поликарп, викарий на Софийския митрополит, в съслужение с архимандрит Евтимий, духовен надзорник на Софийска епархия, протойерей Александър Стоев, архиерейски наместник на Радомирска духовна околия и енорийски свещеник на селото, свещеник Иван Димитров и йеродякон Вартоломей.

Същото лято, вдъхновени от успеха на кампанията и след ковид изолацията, взехме решение да възтановим дейността на читалището и събора през 2022 г. да е отново благотворителен, като се съберат средства за възтановяване дейността му. След регистрацията на читалището в Министерството на културата през м. октомври 2022 г., направихме ремонт с доброволен труд и част от средствата (само за материали) на една стая от читалището и на 17.12 се събрахме на Коледно тържество - отново с благотворително събиране на средства.

Включваме се и в ежегодните инициативи на отдел „Култура“ на Община Радомир.

Междувременно сме подали искане до община Радомир за изясняване на статута на сградата в селото (вх. N АО-94-03-333/ 24.11.2022 г.), на което искане все още нямаме отговор.

На 31.01.2023 г. сме подали писмо с молба за учредяване на безвъзмезно право на ползване на сградата в с. Бобораци, отредена и ползвана за читалище, в полза на НЧиталище „Самообразование- 1925“, но все още нямаме отговор и затова не ползваме сградата на читалището. (до кмета - вх. N АО-48-00-149/ 31.01.2023 г., до общинския съвет - вх. N 00-14/ 31.01.2023 г.). Липсата на такова право ни отстрани още на административно ниво при кандидатстване по проект към МИГ Радомир – Земен.

Моля, да започнем процедура по възтановяване на собствеността на сградата, построена и отредена за читалище на с. Бобораци.

Вашата воля, нашата инициатива и загриженост за хората от селото и поколенията напред във времето, ще дадат възможност за развитие на културния и социалния живот в Бобораци.

Установяването на собствеността на сградата на читалището на името на юридическото лице НЧиталище „Самообразование-1925“, е важен момент относно отговорността за стопанисване, ползване, участие в проекти и извършване на ремонтни и възтановителни дейности.

Моля също, докато текат съответните процедури, да ни бъде позволено да ползваме ремонтираната част от сградата, за да провеждаме дейностите си, обявени в Културния календар на Община Радомир за 2024 г.

Това ще ни бъде необходимо и заради кандидатстването по проекти към Местна Инициативна Група „Радомир – Земен“ и проекти по програми на ЕС, които се отварят от началото на 2024 г.

Правим всичко това, за да стане любимото ни село модерно, пълно с щастливи хора, чисто, поддържано и красиво място, със собствен културен календар.

С уважение:

Гергана Пенева,

Председател на Настоятелството на НЧиталище „Самообразование-1925“,

с. Бобораци

Съфинансирано от
Европейския съюз

АКАДЕМИЯ ЗА ДЕМОКРАТИЧНИ ОБЩНОСТИ

На вниманието на

Нина Петкова, кмет

Община Георги Дамяново

17.10.2024 г.

Уважаема госпожо Петкова,

Както Ви е известно, в края на месец юни 2024 година представители на местната общност в село Говежда обсъдиха необходимостта от реновиране и облагородяване на местността край чешмата Студенка в селото. Това е място, често посещавано от местните хора и гости на селото – хора от различни възрастови групи, включително и млади семейства с деца. На 27.07.2024 година организирахме благотворително събитие за набиране на средства за реализация на инициативата. Включиха се много хора и бяха събрани 1300 лева за каузата.

В същото време, от октомври, 2023 година активни представители на местната общност в село Говежда участват в инициативата АКАДЕМО на сдружение „Деветашко плато“ – активна гражданска организация с над 140 членове, работеща за оживяването и развитието на девет села в общините Летница, Ловеч и Севлиево. В рамките на инициативата те споделят своя успешен опит и подпомагат активизирането на местни общности в други райони в страната, включително и в село Говежда. За реализацията на идеята за облагородяване на района край чешмата те могат да предоставят средства за материали.

С настоящото писмо отправяме препоръка към общината да подкрепи местната общност в село Говежда за подобряване на средата в селото и в частност – района около чешмата Студенка. Като представители на местната общност, ние ще се включим с набраните средства и доброволен труд, мобилизирайки хора от селото. Считаме, че обединяването на усилията на активни граждани, община и граждански организации ще доведе до реални резултати, ще повиши доверието в местната власт и ще даде тласък на дълготрайно партньорство между нас.

С уважение:

Марина Цъклева, жител на село Говежда

Съфинансирано от
Европейския съюз

На вниманието на

Иван Атанасов, кмет

С. Козичино (Еркеч)

29.10.2024 г.

Уважаеми г-н Атанасов,

Както Ви е известно, в средата на месец март 2024 година представители на местната общност в село Козичино (Еркеч) обсъдиха необходимостта от реновиране и облагородяване на част от чешмите във и извън селото. По време на проведената среща „Конференция на бъдещето“ с представители на Сдружение Деветашко плато и по проект АКАДЕМО, бяха обсъдени и други идеи и възможности за развитие на селото. Част от предложенията бяха свързани с възстановяване на пленер в Еркеч, изработка на карта с туристическия маршрут Ком-Емине, маркировка на екопътеките в района и изработка на уеб страница на селото, включваща всички предимства и ползи на селото като атрактивна туристическа близка дестинация до морето за летиците в района на Слънчев бряг и Несебър.

С настоящото писмо отправяме препоръка към общината **да подкрепи местната общност в село Козичино за подобряване на средата в селото като близка туристическа и атрактивна дестинация в близост до морето**. Като представители на местната общност, ние ще се включим с набраните средства и доброволен труд, мобилизирайки хора от селото.

Считаме, че обединяването на усилията на активни граждани, община и граждански организации ще доведе до реални резултати, ще повиши доверието в местната власт и ще даде тласък на дълготрайно партньорство между нас.

От името на активните граждани на

с. Козичино (Еркеч)

На вниманието на

Димитър Бръчков, кмет

Община Петрич

Уважаеми господин Бръчков,

Както Ви е известно, в края на месец февруари 2024 година активни представители на местната общност в село Марикистиново обсъдиха идеи и визия за развитието на селото. Дискусиата беше структурирана във формат „Конференция на бъдещето“ и проведена с подкрепата на колегите ни от сдружение „Деветашко плато“, които споделиха и своя положителен опит в развитието на девет села от 3 общини – Летница, Ловеч и Севлиево.

В резултат се родиха множество идеи за развитието на Марикистиново с фокус, от една страна, към местните жители и от друга – към туристи и гости на селото. Част от тях ще реализираме със собствени усилия и доброволци, а за други ще е необходима и подкрепата на общината.

Обръщаме се към Вас с две предложения за съвместна работа:

1. **Организиране на ежегодна „Разходка с кмета“:** в началото на туристическия сезон група от селото и представители на община Петрич обикалят местните и околните туристически обекти и места за отдих и набелязват задачи, свързани с тяхната съвместна поддръжка. Моделът работи отлично в множество норвежки общини, както и в района на Деветашкото плато.
2. Местната общност взе решение да обособи пешеходна и велоалея от селото до минералните бани. В тази връзка очакваме от **община Петрич да подпомогне кметство Марикистиново с геодезическо заснемане на алеята, както и с предоставяне на специализирана техника** при нужда. Сдружението, заедно с доброволци и местни дарители ще осигури останалите човешки и материални ресурси за проекта.

С настоящото писмо споделяме с Вас идеите, дадени от активни граждани на село Марикистиново и очакваме Вашата подкрепа. Като представители на местната общност, ние ще се включим със средства и доброволен труд, мобилизирайки хора от селото. Считаме, че обединяването на усилията на активни граждани, община и граждански организации ще доведе до реални резултати, ще повиши доверието в местната власт и ще даде тласък на дълготрайно партньорство между нас.

С уважение:

Сдружение „Бъдеще за Марикистиново“

Съфинансирано от
Европейския съюз

„Петелът, който буди хората“ – една книга, която с всяка следваща глава ви отвежда на различни места в България – непознати, преоткрити, посвоему привлекателни и специални. Но най-вече, тя разказва за хората в тези малки села – личности, надарени с хъс, емоция, емпатия и особено силно желание за положителна промяна!

www.devetakiplateau.org

Съфинансирано от
Европейския съюз

Инициатива „АКАДЕМО“ се изпълнява от сдружение „Деветашко плато“ в рамките на проект „Права и ценности“ и е финансирана от Европейския съюз и фондация „Институт Отворено общество – София“

